

Verslag nachtvlinders: Zandvliet, Berendrecht “Groot Buitenschoor” 2017

Vlaamse
Vereniging voor
Entomologie

www.phegea.org

Guido De Prins

Indeling van het verslag

- I. Werkwijze
- II. Bespreking van de nachtwaarnemingen
- III. Bespreking van de dagwaarnemingen
- IV. Bespreking van de interessante soorten
- V. Evaluatie
- VI. Dankwoord

I. Werkwijze

Op licht: bijna steeds werden 2 skinnervallen opgesteld met daarbij een horizontaal laken op de grond. Ook een losse lamp op de grond met bijhorend laken. De drie lampen werden gedurende de nacht op geregelde tijdstippen bezocht.

Op smeer: in het najaar en ook in het voorjaar kan er gewerkt met stroop of smeer gewerkt worden (rode wijn gemengd met suiker). De stroop wordt ofwel op boomstammen aangebracht, ofwel in koorden gedrenkt en aan takjes/prikkeldraad opgehangen: dit laatste was in het “Groot Buitenschoor” enkel van toepassing en het had zeker succes!. De geur trekt de vlinders aan en ze zuigen er gretig van omdat er in deze periode geen of zeer weinig nectar te vinden is. Sommige van deze soorten overwinteren ook als imago en hebben dan voedselreserves hard nodig. Sommige ervan kunnen we dan ook terug in het voorjaar aantreffen. Zo kunnen er soorten nachtvlinders, die niet zo spontaan op licht komen, beter geïnventariseerd worden.

II. Bespreking van de 8 nachtwaarnemingen

- **23-iii-2017:** nachtwaarneming op licht: 1 soort in 1 exemplaar, er werd waargenomen van 19:10 u tot 21:15 u, temperatuur van 11°C naar 8°C, echt donker werd het om 19:45 u. Het was met die NO-wind een onaangename nacht met te veel wind en te lage temperatuur. Ook het feit dat er geen bossen in de buurt zijn, speelt deze tijd van het jaar een cruciale rol!

- **13-v-2017**: nachtwoarneming op licht: **33** soorten in **116** exemplaren, er werd waargenomen van 22:00 u tot 0:40 u. Temperatuur: van 11°C naar 12°C, geen maan, april was kouder dan maart!!! Eindelijk terug wat beter.
- **14-vi-2017**: nachtwoarneming op licht: **108** soorten in **410** exemplaren, er werd waargenomen van 22:30 u tot 02:15 u, begin temp. 17°C naar 14°C, geen maan, oostenwind storend na middernacht.
- **4-vii-2017**: nachtwoarneming op licht: **98** soorten in **524** exemplaren, er werd waargenomen van 22:45 u tot 00:15 u, begin temp. 15°C naar 15°C, maan: bijna vol en opkomende wolken vanuit het Westen.
- **1-viii-2017**: nachtwoarneming op licht: **64** soorten in **377** exemplaren, er werd waargenomen van 22:00 u tot 01:00 u, begin temp. 16°C naar 15°C, maan: EK, geen wind, half bewolkt.
- **25-viii-2017**: nachtwoarneming op licht: **63** soorten in **339** exemplaren, er werd waargenomen van 21:10 u tot 23:30 u, begin temp. 18°C naar 15°C, een sikkelmaan, geen wind, half bewolkt.
- **27-ix-2017**: nachtwoarneming op licht en op smeer: **20** soorten in **111** exemplaren, er werd waargenomen van 19:50 u tot 22:50 u, begin temp. 15°C naar 12°C, een sikkelmaan bijna EK laag en niet storend, opkomende wind vanaf 21:00 u en storend, dicht bewolkt.
- **13-x-2017**: nachtwoarneming op licht en op smeer: **8** soorten in **18** exemplaren, er werd waargenomen van 19:20 u tot 21:30 u, begin temp. 16°C naar 15°C, geen maan, te veel wind met vlagen en op de dijk echt storend, afwisselend bewolkt en niet.

➤

III. Bespreking van de dagwaarnemingen

- Meestal werd kort voor de nachtwoarneming een wandelingetje op de dijk ondernomen. De enkele soorten die hieruit kwamen zijn verder verwerkt in de nachtwoarneming. Indien het een aparte waarneming betreft (zoals rupsenvondsten of onderzoek met feromonen) wordt dit zeker apart vermeld.

IV. Bespreking van de interessante soorten

NB de besproken soorten zijn meestal op basis van de zeldzaamheidsgraad uit waarnemingen.be geselecteerd.

DEPRESSARIIDAE

platlijfjes

***Agonopterix purpurea* (Haworth, 1811), Purperkaartmot**

Voorkomen: een zeldzame soort, leeft als imago in 2 generaties

Voedselplant: leeft als rups in Apiaceae, schermbloemigen, waar ze een spinsel van bladeren maken om in te leven en zich te voeden

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 1 exemplaar op 1-viii-2017. Dit exemplaar is van de 2de generatie

COLEOPHORIDAE

kokermotten

Coleophora alcyonipennella (Kollar, 1832) Metaalkokermot

Voorkomen: een zeldzame soort (zeldzaam mogelijk ook door de verwantschap met andere soorten, moeilijk te determineren...)

Voedselplant: leeft als rups in een koker vooral op *Trifolium repens* L., witte klaver

Zandvliet "Groot Buitenschoor": 7 exemplaren op 1-viii-2017 en 5 exemplaren op 25-viii-2017

Coleophora mayrella (Hübner, 1813) Kamsprietkokermot

Voorkomen: een zeldzame soort (zeldzaam mogelijk ook door de verwantschap met andere soorten, moeilijk te determineren...)

Voedselplant: leeft als rups in een koker op klaversoorten o.a. op *Trifolium repens* L., witte klaver

Zandvliet "Groot Buitenschoor": 4 exemplaren op 14-vi-

Coleophora striatipennella (Nylander, 1848) Muurkokermot

Voorkomen: een zeer zeldzame soort (zeldzaam mogelijk ook door de verwantschap met andere soorten, moeilijk te determineren...)

Voedselplant: leeft als rups in een koker op *Cerastium* en *Stellaria*, muursoorten

Zandvliet "Groot Buitenschoor": 4 exemplaren op 14-vi-

Coleophora trifolii (Curtis, 1832) Lichte metaalkokermot

Voorkomen: een zeldzame soort vooral gevonden door het zoeken naar de koker (zeldzaam mogelijk ook door de verwantschap met andere soorten, moeilijk te determineren...)

Voedselplant: leeft als rups in een koker op klaversoorten vooral op witte honongklaver

Zandvliet "Groot Buitenschoor": 1 exemplaar op 14-vi-2017

TORTRICIDAE

bladrollers

Cochylis molliculana Zeller, 1847, Dubbelkelkbladroller

Voorkomen: zeer zeldzaam (deze soort wordt onder voorbehoud gegeven, verder onderzoek wordt gedaan!)

Voedselplant: leeft als rups op *Picris echioides* L., Dubbelkelk (deze plant komt overal in de haven voor)

Zandvliet "Groot Buitenschoor": 1 exemplaar op 1-viii-2017

***Phalonidia affinitana* (Douglas, 1846), Zultebladroller**

Voorkomen: zeer zeldzaam, lokaal waar de voedselplant groeit

Voedselplant: leeft als rups op *Aster tripolium* L., Zulte (deze plant komt in het Antwerpse overal langs de scheldeoevers voor)

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 1 exemplaar op 14-vi-2017

PYRALIDAE

lichtmotten

***Dioryctria simplicella* (von Heinemann, 1863), Kleine sparappelboorder**

Voorkomen: zeldzaam, toch bijna over het hele land verspreid.

‘Klein’ is best relatief: het diertje meet iets meer dan 22 mm

Voedselplant: leeft als rups (zoals de naam het zegt) in sparappels

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 3 exemplaren op 1-viii-2017

***Homoeosoma sinuella* (Fabricius, 1794), Smalle weegbreemot**

Voorkomen: zeer zeldzaam! Een soort die bijna uitsluitend aan de kust voorkomt en daardoor ook de scheldeoevers volgt.

Voedselplant: leeft als rups monofaag op *Plantago lanceolata* L., Smalle weegbree

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 3 exemplaren op 14-vi-2017

***Sciota hostilis* (Stephens, 1834), Smalle weegbreemot**

Voorkomen: “vrij algemeen” (volgens W.be) is volgens mij overdreven, er zijn slechts 37 waarnemingen genoteerd sinds 1980, waarvan 2 goedgekeurd

Voedselplant: leeft als rups monofaag op *Populus tremula* L. Ratelpopulier

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 1 exemplaar op 14-vi-2017

CRAMBIDAE

grasmotten

Cydalima perspectalis (Walker, 1859), Buxusmot

Voorkomen: ook de fameuse Buxusmot is tot hier “Groot Buitenschoor” geraakt...

Voedselplant: leeft als rups op buxus

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 2 exemplaren op 4-vii-2017

LASIOCAMPIDAE

spinnars

Malacosoma castrensis (Linnaeus, 1758), Heideringelrups

Voorkomen: geen gewone soort, bijna uitsluitend in grote heide gebieden, hier dus een verrassing (ook in Nederland komt de soort voor op de Waddeneilanden) deze soort wordt veel meer opgemerkt als rups (rupsennesten) dan als imago. 2017 was voor deze soort een uitstekend jaar!

Voedselplant: leeft als rups op tal van loofbomen en struiken

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 4 ♂♂ op 4-vii-2017

GEOMETRIDAE

spanners

Eupithecia innotata (Hufnagel, 1767), Bijvoetdwergspanner

Voorkomen: zeldzaam, komt vooral voor aan de kust en ook de oevers van de Schelde, hier en daar een vondst in het binnenland

Voedselplant: leeft als rups in de 1ste gen. op vlier en meidoorn in de 2de gen. op lage planten zoals averuit en bijvoet

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 1 ex. op 13-v-2017 (deze soort werd ook al 2 x in 2016 gezien)

Eupithecia nanata (Hübner, [1813]), Smalvleugeldwergspanner

Voorkomen: een algemeen voorkomende soort wel vooral in heide gebieden en daarom hier vermeld

Voedselplant: leeft als rups vooral op *Calluna vulgaris* L., struikheide

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 1 ex. op 25-viii-2017

***Scopula imitaria* (Hübner, 1799), Ligusterstipspanner**

Voorkomen: vrij algemeen (de meldingen in het noorden van het land zijn erg schaars!)

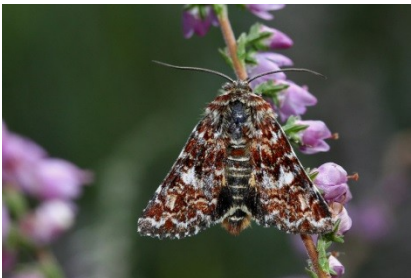
Voedselplant: leeft als rups op ligusterstruiken

Zandvliet "Groot Buitenschoor": 1 ex. op 4-vii-2017

NOCTUIDAE

uilen

***Anarta myrtilli* (Linnaeus, 1761), Roodbont heide-uiltje**

Voorkomen: ook een vrij algemene soort, wel vooral in heide gebieden en daarom hier vermeld

Voedselplant: leeft als rups monofaag op *Calluna vulgaris* L., struikheide

Zandvliet "Groot Buitenschoor": 1 ex. op 25-viii-2017

***Aporophyla australis* (Boisduval, 1829), Geveerde witvleugeluil**

Voorkomen: een erg lokale/zeldzame soort (vooral aan de kust, maar ook de scheldeoeveren volgend)

Voedselplant: leeft als rups op enkele soorten grassen

Zandvliet "Groot Buitenschoor": na een "dwaalgast" in de "Ruige Heide" in 2014 een mooie populatie hier: 8 ex. op licht en 5 ex op smeer op 27-ix-2017 en nog 1 ♀ op 13-x-2017 op licht

***Globia sparganii* (Esper, 1790), Egelskopboorder**

Voorkomen: een zeldzame soort

Voedselplant: leeft als rups op Iris, Sparganium en Typha, lissoorten, egelskop en lisdodde

Zandvliet "Groot Buitenschoor": 1 ex. op 1-viii-2017

***Chrysodeixis chalcites* (Esper, 1789), Turkse uil**

Voorkomen: een algemene soort in Vlaanderen

Voedselplant: leeft als rups op nachtschadigen o.a. tomaten (in serres)

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 2 ex. op 25-viii-2017

***Lycophotia porphyrea* (Denis & Schiffermüller, 1775), Granietuil**

Voorkomen: een algemene soort in de Kempen en schaarser ook daarbuiten (de soort wordt hier vermeld omdat het ook weer een meer typische heidebewoner is)

Voedselplant: leeft als rups op *Calluna* en *Erica*, struikheide en dophei

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 1 ex. op 4-vii-2017

***Photodes extrema* (Hübner, 1809), Vale duinrietboorder**

Voorkomen: een algemenere soort, vooral in het Antwerpse en aan de kust in de grotere rietgebieden ‘gewoon’

Voedselplant: leeft als rups in de stengel van *Phragmites*, riet

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 1 ex. op 14-vi-2017

***Sideridis turbida* Esper, 1790, Tandjesuil**

Voorkomen: zeldzaam, komt vooral in het noorden van het land voor

Voedselplant: leeft als rups vooral op *Atriplex* of *Chenopodium*, Melde of Ganzenvoet

Zandvliet “Groot Buitenschoor”: 2 ex. op 14-vi-2017 en 3 ex. op 4-vii-2017

V. Evaluatie:

Wat ons dit jaar is opgevallen is dat er relatief veel soorten een verspreidingsgebied hebben aan de kust en langs de schelde-oeveren dus ook in het Groot Buitenschoor en ook dat er tamelijk wat soorten van typische heidefauna hier ook aanwezig zijn.

In dit tweede jaar (2017) op het “Groot Buitenschoor” konden we uit Waarnemingen.be tot en met 2017 (nagekeken op 5 januari 2018):

Voorlopig: 68 soorten 346 exemplaren (waarvan 14 soorten nog niet door ons waargenomen)

Met dank aan:

t.e.m. 2016: Stijn Baeten, Chris Bal, Wout De Rouck, Wim Konings, Peter Meiniger, Jan Soors, Bob Verselder, Tim Vochten, Frank Wagemans, Hugo Wouters,

t.e.m. 2017: Jan Soors en Frank Wagemans

Dit brengt het voorlopig totaal voor het “Groot Buitenschoor” op: **xxx soorten en al ruim xxxx exemplaren.**

Eigen waarnemingen:

2016: 171 soorten in 1310 exemplaren

2017: 227 soorten in 1881 exemplaren

Totaal: 280 soorten 3191 exemplaren, bijna 100 nieuwe soorten!

Ter vergelijking:

Ekeren “Bospolder”: over de 500 soorten met bijna 16 000 exemplaren

Ekeren “Oude Landen”: 650 soorten

Hoboken Polder: ruim over de 800 soorten

Merksem: in mijn (stads)tuin (6 m x 12 m!) ruim 670 soorten en bijna 70 000 exemplaren

(hier staat de val al meerdere jaren van eind februari tot in begin november elke nacht en de hele nacht)

Er zijn nog steeds enkele erg moeilijke exemplaren (uitsluitend micro’s) die nog gedetermineerd moeten worden, deze worden later aan de lijst toegevoegd. Indien nodig worden deze het jaar erop vermeld en besproken.

De waarnemingsdata worden goed bijgehouden om te vermijden dat we in een bepaalde periode geen of te weinig waarnemingen doen! (zie het chronologisch overzicht hieronder)

Nachtwaarnemingen: 23 iii 2017, 12 v 2016, 13 v 2017, 14 vi 2017, 4 vii 2016, 4 vii 2017, 22 vii 2016, 1 viii 2017, 6 viii 2015, 25 vii 2017, 31 viii 2016, 27 ix 2017, 13 x 2017

Het is dan ook te verwachten dat we in het “Groot Buitenschoor” minstens nog een 150 nieuwe soorten kunnen verwachten in dit mooi en gevarieerd gebied!

Daarom hopen we dat we in de toekomst (2018) ons werk te mogen verder zetten om de geïnteresseerden steeds een fijne en nuttige nachtwoarneming te bezorgen en ook om zo een goed en bijna volledig beeld te krijgen van de nachtvlinderfauna van Zandvliet “Groot Buitenschoor”.

Alle gegevens van dit gebied worden steeds op **waarnemingen.be** gezet

Alle lijsten zijn ook, indien nodig, op aanvraag digitaal verkrijgbaar.

Ook de totaalijst van Zandvliet “Groot Buitenschoor” is beschikbaar en staat ook op **waarnemingen.be**.

In de rubriek: "Over dit gebied" in "Waargenomen soorten".

Goede sites die je als bijkomende info kan bezoeken zijn:

<http://www.phegea.org/Checklists/Lepidoptera/LepMain.htm>

www.waarnemingen.be

<http://www.bladmineerders.be/nl>

VI. dankwoord

We houden er ook aan Natuurpunt en zeker Natuurpunt Antwerpen/Noord, te danken voor de toelatingen, zeker de lokale staf met name Frank Wagemans die de vergunning verleende om dit werk te kunnen verrichten. En tenslotte ook BASF die 's nachts de zaken nauwlettend in het oog hield.

Ook de fotografen worden bedankt: Christophe Gruwier, Leo Janssens, Wouter Mertens, Chris Steeman, Philippe Vanmeerbeeck

Steeds tot verdere inlichtingen bereid:

Guido De Prins

guido.deprins@telenet.be